

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินการบริหารจัดหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรเพราะการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการดำเนินงานหรือประกอบกิจกรรมนั้นๆ บรรลุจุดประสงค์หรือไม่มีปัญหาและอุปสรรคอะไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ทั้งที่เป็นเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยเสนอตามลำดับดังนี้

1. ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
 - 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 1.4 ลักษณะหลักสูตรที่ดี
2. หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีนอำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี
3. หลักเกณฑ์การใช้และโครงสร้าง หลักสูตรอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
4. โครงสร้างหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
5. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร
 - 5.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร
 - 5.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร
 - 5.3 ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร
 - 5.4 ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร
 - 5.5 รูปแบบการประเมินหลักสูตร
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

นักวิชาการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2536, หน้า 127) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง การวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นแนวทางสำหรับปฏิบัติในอนาคต และการสอนเป็นอย่างไร (instruction is the how) ซึ่งหมายถึง การนำสิ่งที่ได้วางแผนไว้นามา ปฏิบัติจริง เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนของผู้เรียน โดยการดูแลช่วยเหลือจากผู้สอน รวมถึงการพิจารณาภารกิจของบุคคลที่สวนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมายการจัดเนื้อหา กิจกรรม และมวล ประสพการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้ กำหนดไว้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 27 – 28) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร สถานศึกษา หมายถึง การเรียนรู้ทั้งมวลและประสพการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผน เพื่อพัฒนาผู้เรียน

ถวัลย์ มาตจรัส (2545, หน้า 52) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสพการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพ และความต้องการของ ท้องถิ่นนั้นๆ หลักสูตรเป็นแผน หรือแนวทาง หรือข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร หมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึง ลำดับขั้นของมวลประสพการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ ไปสู่ การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 9 -14) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน ที่จัดขึ้นด้วย วัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง
2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารสำคัญที่กลุ่มหนึ่งจัดให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน กิจกรรม ประสพการณ์และการประเมินผลการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่เตรียมไว้ และจัดให้แก่นักเรียน โดยโรงเรียนทั้งใน และนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะ ที่พึงพอใจประสงค์ตามที่กำหนด

4. หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวัง นักเรียน เป็นแผนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติโดยให้ผู้เรียน มีความรู้ ความสามารถและพฤติกรรมตามที่กำหนด

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ ซึ่งครอบคลุมความรู้และ ประสบการณ์ทุกอย่างที่อยู่ในความชอบของโรงเรียนที่จัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง ซึ่งจุดหมายปลายทางเป็นสิ่งที่สังคม มุ่งหวังให้เด็กได้รับ กล่าวคือผู้ที่ศึกษาจนจบหลักสูตรแล้วจะมีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้

7. หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นแผนการเตรียมโอกาสของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่จัดขึ้นโดยโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้

ทาบา (Taba, 1962, p. 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง วิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่ สังคมของเขา

กู๊ด (Good, 1973, p. 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในพจนานุกรม การศึกษา (dictionary of education) ว่า หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบ หรือลำดับวิชาที่บังคับ สำหรับการจบศึกษา หรือเพื่อรับประกาศนียบัตรในวิชาหลักต่างๆ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลศึกษา

จากทัศนะของนักศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนโครงการ เนื้อหาวิชา กิจกรรม และมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนานตนเองเต็มตามศักยภาพ มีชีวิตอยู่ในครอบครัว สังคม และโลกอย่างมีความสุข

2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของการจัดการศึกษาประเภทใดและระดับใด จะขาดหลักสูตรเสียมิได้ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า การที่จะทราบว่าการศึกษาระดับต่างๆ จะดีหรือไม่ดี สามารถศึกษาได้จากหลักสูตร การศึกษาในระดับนั้นๆ ของประเทศ เพราะสูตรเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงจุดมุ่งหมายและ นโยบายทางการศึกษาของชาติเข้าสู่ การปฏิบัติในสถานศึกษาระดับต่างๆ หลักสูตรเป็นเสมือน หางเสือที่จะกำหนดทิศทางให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา เป็นเครื่องชี้แนวทางในการจัดความรู้ และประสบการณ์แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่

มุ่งหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัยและมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่

চার্জ บัควอรี (2542, หน้า 10 – 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนาหรือเป้าหมายประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติหลักสูตรนำความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาหลักสูตร คือ หัวใจของการศึกษา ถ้าปราศจากหลักสูตรแล้วการศึกษาย่อมดำเนินไปไม่ได้ นอกจากนี้แล้วหลักสูตรเป็นสิ่งที่ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลงประสพการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือ ซึ่งบอกให้กัปตันหรือครูผู้สอนว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใดและจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร การเรียนการสอนนั้นคือการนำหลักสูตรไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติจริงๆ เหมือนกับการที่ช่างลงมือสร้างบ้านโดยการตอกเสาเข็ม ทำรากฐาน ก่อโครงสร้างและส่วนอื่นๆ จนเป็นบ้านขึ้นมาในที่สุด ช่างต้องอาศัยแบบแปลนช่วยในการก่อสร้างฉันทใด ผู้เรียนผู้สอนก็จำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรช่วยการเรียนการสอนฉันทนั้น หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมผลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
4. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวทางปฏิบัติแก่ครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญองงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสพการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นผลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร
9. หลักสูตรยอมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าเป็นเช่นไร
10. หลักสูตรยอมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ และเจตนคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

วิวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน หลักสูตรจะชี้ให้ผู้บริหารสถานศึกษาครู

อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้สามารถจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์จนบรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2548, หน้า 6-7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือ ซึ่งบอกให้กัปตัน หรือครูผู้สอนรู้ว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใดและจุดมุ่งหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร และระหว่างทางที่ไปจะต้องทำอะไรบ้าง ต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วย หรือจะต้องมีการตรวจสอบประเมินผล หรือต้องปรับปรุงวิธีการอย่างไรบ้าง โดยอย่างหนึ่งในการเรียนการสอนนั้น ผู้เรียนต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไรและจะได้รับผลอย่างไร นอกจากนี้จะต้องมีการเตรียมการอย่างไร จึงจะสามารถเรียนรู้และได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

จากทัศนคติของการนักการศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้แล้วหลักสูตรเปรียบเสมือนเข็มทิศเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือที่คอยบังคับและกำหนดทิศทางกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพพจนในประเทศมีความรู้ มีคุณภาพ และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่

3 องค์ประกอบของหลักสูตร

จากนิยามของหลักสูตร นอกจากจะชี้ให้เห็นว่ามีสาระสำคัญอะไรและมีความหมายอย่างไรแล้ว ยังชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรจะมีลักษณะสมบูรณ์ต้องมีองค์ประกอบ ที่สำคัญ และจำเป็นอะไรบ้าง องค์ประกอบของหลักสูตรจะช่วยให้เห็นโครงสร้างของหลักสูตรทั้งระบบชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 14) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 6 องค์ประกอบ คือ

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์
3. วิธีการสอนและการดำเนินการ
4. วัสดุอุปกรณ์การสอน
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

ยุทธ ไทยวรรณ (2541, หน้า 10 – 12) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมาย เป็นการกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนั้นๆ ที่จะจัดการศึกษาเพื่ออะไร และผู้ที่เรียนจบหลักสูตรแล้วจะมีลักษณะเช่นใด

2. เนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็นการกำหนดหัวข้อวิชาต่างๆ ในหลักสูตรเพื่อจัดให้ผู้เรียนได้เรียน การกำหนดเนื้อหาจะต้องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระของหลักสูตร ต้องเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

3. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยกิจกรรมหลายอย่าง ได้แก่ การจัดทำวัสดุหลักสูตร การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดล้อมและการดำเนินการสอน

4. การประเมินผล เป็นกระบวนการตรวจสอบว่าหลักสูตรนั้น มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร ยังใช้ได้ดีปัจจุบันหรือไม่ ทั้งนี้หากพบข้อบกพร่องของหลักสูตรจะต้องมีการปรับปรุงต่อไป

ตำรา บัณฑิต (2542, หน้า 8 – 9) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมี 9 องค์ประกอบ คือ

1. เป้าประสงค์ และนโยบายการศึกษา (education goals and policies) หมายถึง สิ่งที่เราต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

2. จุดหมายของหลักสูตร (curriculum aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

3. รูปแบบและโครงสร้าง (types and structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4. จุดประสงค์ของวิชา (subject objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้วิชานั้นไปแล้ว

5. เนื้อหา (content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะ และความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (instructional objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้มีทักษะและความสามารถที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนด

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (instructional strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล (evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตร และการสื่อสารเรียนการสอน (curriculum materials and instructional media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 18-19) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมี 4 องค์ประกอบ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (curriculum aims)
2. เนื้อหา (content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (curriculum implementation)
4. การประเมินผลหลักสูตร (evaluation)

ทาบ (Taba, 1962, p. 10) กล่าวว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบอยู่ 4 ประการคือ

1. ความมุ่งหมายเป็นการกำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไรหรือจะให้การศึกษาเพื่ออะไร
2. เนื้อหาวิชา เป็นการเลือก และจัดเนื้อหาวิชาตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้บรรลุตามความมุ่งหมาย
4. การประเมินผลหลักสูตรเป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใดและอะไรเป็นสาเหตุ

จากทัศนะของนักการศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า หลักสูตรโดยทั่วไปนั้นอย่างน้อยที่สุดควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ 1) ความมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ของหลักสูตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน 2) เนื้อหาวิชาต่างๆ เพื่อเป็นสื่อหรือเครื่องนำทางไปสู่จุดประสงค์หลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนการจัดทำแผนการสอน เตรียมบุคลากรและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้การใช้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลและการสอนของครูซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดเพราะครูเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรและ 4) การประเมินผลหลักสูตรเป็นกระบวนการตรวจสอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

4. ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

หลักสูตร เป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรที่ดีจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรที่จะไว้หลายแนวคิด ดังนี้

สูนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 19-20) กล่าวว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษา
2. ตรงตามลักษณะของพัฒนาการของเด็กในวัยต่างๆ
3. ตรงตามลักษณะวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาติ
4. มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอ ที่จะช่วยให้นักเรียนคิดเป็นและมีพัฒนาการในทุกด้าน

5. สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ จัดวิชาทักษะและวิชาเนื้อหาให้เหมาะสมกันในอันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน

6. หลักสูตรที่ดี ควรสำเร็จขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย

7. หลักสูตรที่ดีจะต้องยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ เช่น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ความเปลี่ยนแปลงทางปรัชญาการศึกษา แนวคิดทางจิตวิทยา ฯลฯ

8. หลักสูตรที่ดีจะต้องให้นักเรียนรู้ต่อเนื่องกันไปและจะต้องเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดตอนจากกัน

9. หลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก

10. หลักสูตรที่ดีจะต้องเพิ่มพูน และส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของเด็ก

11. หลักสูตรที่ดีย่อมส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่มมี ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต

12. หลักสูตรที่ดี จะต้องส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นอิสระและทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อพัฒนาให้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

13. หลักสูตรที่ดีย่อมบอกแนวทางวิธีสอน และอุปกรณ์สื่อการสอนประกอบเนื้อหาสาระที่จะสอนไว้อย่างเหมาะสม

14. หลักสูตรที่ดีย่อมมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เพื่อทราบข้อบกพร่องในอันที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

15. หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ แล้วมีโอกาสแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

16. หลักสูตรที่ดี ต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา

17. หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก

18. หลักสูตรที่ดี ต้องจัดประสบการณ์ และกิจกรรมหลายๆ อย่าง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล

19. หลักสูตรที่ดีจะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัดและประเมินผล

เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, pp. 44-45) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะที่ดีดังนี้

1. เนื้อหาของหลักสูตรครอบคลุมข้อมูลที่ได้จากนักเรียนสังคมกระบวนการเรียนการสอนและความรู้ที่ควรได้รับหรือไม่อย่างไร

2. มีเจตนาชัดเจน

3. กระบวนการเรียนการสอนผู้เรียนมีโอกาสก้าวหน้าและมีอิสระในการพัฒนาความสามารถความสนใจ

4. นักเรียนและครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแผนการเรียนต่างๆ ในหลักสูตร
5. จุดหมายที่สำคัญมีความสอดคล้องกับโอกาสที่จะเรียนภายในกลุ่ม
6. มีความเหมาะสมคล่องตัวที่จะนำไปใช้อย่างจริงจังหรือไม่ อย่างไร
7. แผนงานเหมาะสมกับศูนย์กลางการศึกษาในโรงเรียนหรือไม่
8. ความต้องการเป็นแรงดันจากภายนอกได้รับการพิจารณาผ่านกระบวนการที่กำหนดไว้สมควรหรือไม่
9. แผนงานของหลักสูตรมีความกว้างขวางหรือไม่ เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน โดยส่วนรวมและกลุ่มอาชีพผู้ปกครอง

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยี และความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรที่ดีจะต้องสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ถ้าประเทศมีหลักสูตรที่ดี เหมาะสมทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนย่อมมีความรู้ มีคุณภาพและมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศต่อไป

หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษาอนุรักษ์มุฮัมมัดยี่รีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

จากคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก 1166/2544 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 มีกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้อิสลามศึกษาอยู่ใน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

1. หลักการ

เป็นหลักสูตร หลักการปฏิบัติตนรูปแบบบังคับของบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม ระดับขั้นพื้นฐานเบื้องต้นเพื่อให้บุคคลในสังคมทั่วไปได้เข้าใจ ถึงในกฎข้อบังคับในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของศาสนาอิสลามเพื่อความสมานฉันท์ความรักใคร่ปรองดอง เข้าใจซึ่งกันและกันส่งผลให้เกิดเจตนคติที่ดีต่อกัน เป็นหลักสูตรในการเรียนหรืออบรมระยะสั้น 6 ชั่วโมงในแนวยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้หลักการปฏิบัติตนของชาวมุสลิมซึ่งเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งจากสถานการณ์ความไม่สงบสุขในสังคมระดับชุมชนท้องถิ่นและระดับชาติในปัจจุบัน

1.1 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาชุมชนหรือหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนได้จัดอบรมเลือกเวลาในการอบรมตามศักยภาพความสามารถและความพร้อมของสถาบันนั้นๆ

1.2 เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานงานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

1.3 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น

1.4 หลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน จัดอยู่ในจำพวกกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2. จุดมุ่งหมาย

2.1 เพื่อให้บุคคลภายในชุมชนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในหลักการอิสลามเบื้องต้นซึ่งจะสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติร่วมกัน เข้าใจซึ่งกันและกันเกิดเจตนาคดีที่ดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมสังคมเดียวกันในสถานการณ์ความไม่สงบสุขในปัจจุบันต่อชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติ

2.2 เพื่อให้มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรมและเคารพวินัย และให้เกียรติศาสนาซึ่งกันและกัน

2.3 เพื่อให้ได้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความไม่สงบสุขทั้งภาครัฐและเอกชนภายในประเทศและโลกปัจจุบัน มีความรักชาติ สำนึกในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวมดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ซึ่งมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเดียวกัน

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษา นูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

1. การเรียนการสอน

1.1 การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนสามารถสมัครเรียนได้ด้วยตนเองที่สถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน หรือให้ผู้บริหารสถาบัน หรือองค์กรต่างๆยื่นแบบฟอร์มใบสมัครเรียนโดยมีการเลือกแบบให้จัดวิทยากรไปสอนที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาของตนเอง หรือจัดนักเรียนเข้ารับการอบรมที่สถานศึกษาต้นสังกัดนูรุลมุฮายีรีนเอง

1.2 การจัดการเรียนการสอนเน้นแบบการบรรยายภาพประกอบมีซักถามข้อสงสัย

1.3 มีการประเมินผลของการเรียนการสอนหลังจากอบรมแล้วเป็นชั่วโมงสุดท้าย

2. เวลาเรียน

2.1 การเรียนในระบบชั้นเรียนให้สถานศึกษาเปิดทำการสอนเป็นวิชากิจกรรมเสริมหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเริ่มตั้งแต่ในระดับช่วงชั้นที่ 4 ขึ้นไปจนถึงระดับต่อไปอาจจัดเป็นเทอม เทอมละ 6 วัน วันละ 1 คาบ คาบละ 60 นาที (1 ชั่วโมง) หรือจะจัดระบบการเรียนในรูปแบบกิจกรรมเป็นการอบรมให้เสร็จสิ้นภายใน 1 วัน รวม 6 คาบที่เดียวแล้วแต่ละสถานศึกษาหรือองค์กรต่างๆ จะเห็นสมควรและเหมาะสมตามศักยภาพของแต่ละหน่วยต่างๆ

2.2 ในการศึกษาหนึ่งๆ สถานศึกษาหรือหน่วยองค์กรต่างๆ จัดกิจกรรมแบบเข้าค่าย ในรูปแบบวิชาการเข้าปฏิบัติของจริงให้ได้มาที่สถานศึกษา นูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ 1 วัน 1 คืน ได้สัมผัสกับชุมชนมุสลิมโดยตรง

3. หน่วยกิต

ใช้แบบการผ่าน และไม่ผ่าน

โครงสร้างหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษา นูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี /50 แบ่งเป็น 5 หมวดดังนี้

โครงสร้างของหลักสูตรในหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษา นูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี /50 แบ่งเป็น 5 หมวดดังนี้

1. หมวดวิชาเตาฮีด

1.1 เป็นวิชาที่ว่าด้วยพื้นฐานของหลักการศรัทธาของมุสลิม

1.2 เป็นวิชาที่ว่าด้วยพื้นฐานของการเชื่อมั่น

1.3 เป็นวิชาที่ว่าด้วยพื้นฐานของการยึดมั่นต่อศาสนาอิสลามโดยมีหลักฐานที่สามารถยืนยันและพิสูจน์ได้ด้วยหลักความจริงอย่างแน่นอนและชัดเจน

2. หมวดวิชาฟิถ์

2.1 เป็นวิชาที่ว่าด้วยพื้นฐานกฎข้อบังคับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

2.2 เป็นวิชาที่ว่าด้วยหลักการและเหตุผลในการขอขอบคุณพระผู้สร้างอย่างแท้จริง

3. หมวดวิชาตะเซาฎุฟ

3.1 หลักแห่งศีลธรรม

3.2 หลักการแห่งจริยธรรม

3.3 หลักการแห่งคุณธรรม

4. หมวดวิชาประวัติศาสตร์

4.1 ประวัติการสร้างโลกตามหลักการอิสลาม

4.2 เป็นหลักวิชาที่เกี่ยวกับบรรดาศาสนทูตทั้งหลายที่นำหลักธรรมมาสู่มนุษยโลก

5. หมวดความรู้ทั่วไป

5.1 คำศัพท์ที่ควรรู้จัก

5.2 ฮาลาลฮาลอม

โครงการ

การผ่านวิชาทั้ง 5 หมวดตามกำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรใช้คะแนนการผ่าน 60 เปอร์เซ็นต์ของแต่ละวิชา

ฝึกงาน

ให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆจัดกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนมุสลิมในท้องถิ่นอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

การเข้าเรียน

พื้นฐานความรู้และคุณสมบัติของผู้เข้าเรียน หรือเข้าอบรม เด็กในช่วงชั้นที่ ม.4 -ม.6 ขึ้นไป จนถึงระดับมหาวิทยาลัย ส่วนชุมชนและหน่วยงานองค์กรต่างๆไม่จำกัดอายุหรือความรู้

การประเมินผลการเรียน

ให้เป็นไปตามระเบียบเรื่องการอบรมกิจกรรมใช้แบบสอบถาม ข้อเขียน สังเกต และซักถามเป็นรายบุคคล

การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

1. ประเมินผ่านแต่ละรายวิชา
2. ได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 60 เปอร์เซ็นต์

จุดประสงค์สาขาวิชาหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น

1. เข้าใจหลักการ และสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อความสันติ ความเข้าใจกัน ความสมานฉันท์และรักใคร่ปรองดอง
2. เข้าใจถึงกระบวนการต่างๆของหลักการอิสลามเบื้องต้น
3. เข้าใจหลักการวิชาและขั้นตอนในวิชาทั้ง 5 หมวด
4. มีเจตนาดีในการทำงานร่วมกันในสังคม
5. มีความสามารถตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่างๆซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้โดยสันติภาพ
6. มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตร่วมกันได้โดยการพัฒนาการด้านความรู้ตามที่ได้รับ การอบรมมา เป็นพลังในด้านความคิดสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามมากขึ้น

มาตรฐานในวิชาหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น

1. สื่อสารโดยใช้ภาษาไทย
2. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและระบบสารสนเทศในการเรียนการสอน
3. มีหนังสือคู่มือในระหว่างการอบรม
4. วางแผน จัดส่งวารสาร ข่าว ของสังคม มุสลิมในท้องถิ่นให้ชุมชนอื่นๆให้ได้รับรู้

ทุกเดือน

5. จัดโครงการพบปะสังสรรค์ปีละ 2 ครั้ง

โครงสร้างของหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษา นูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ผู้ผ่านการอบรม ผ่านคะแนนรวมทุกวิชาไม่น้อยกว่า 60 เปอร์เซนต์ ได้รับวุฒิบัตรจาก คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ประกอบด้วย ความหมายของการประเมินหลักสูตร จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร และ ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 220) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่าเป็นการเตรียมข้อสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจระยะต่างๆของการพัฒนาหลักสูตร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, หน้า 20-21) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า

1. การประเมินหมายถึง กระบวนการใช้ดุลพินิจ (judgment) และ/ หรือ ค่านิยม และข้อจำกัดต่างๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบผลวัดได้กับเกณฑ์ที่กำหนดอาจเป็นเกณฑ์แบบสัมพัทธ์หรืออิงกลุ่มหรือเกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criteria) ก็ได้

การประเมิน = การวัด + ดุลพินิจ

2. การประเมิน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ (เชิงคุณค่า) เพื่อช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ได้ตัดสินใจเลือกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 23) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ แล้วตัดสินให้คุณค่าต่อข้อมูลของสิ่งนั้นๆ

สำราญ มีแจ้ง (2544, หน้า 15-17) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า

1. การประเมิน คือ การพิจารณาตัดสินคุณภาพว่าคุ้มกับสิ่งที่ลงทุนไปหรือไม่ ในทางการศึกษา คือการพิจารณาคุณค่าของการลงทุนทางการศึกษานั้นเอง

2. การประเมิน คือ การประเมินคุณค่าของงานทางการศึกษา เช่น หลักสูตรวิชาต่างๆ หรือกระบวนการสอน ฯลฯ

$$\text{การประเมิน} = \text{ผลตัดสินเปรียบเทียบ} = \frac{\text{ข้อมูลจากผลงานจริง}}{\text{ข้อมูลจากผลงานที่พึงปรารถนา}}$$

3. การประเมิน คือ กระบวนการที่ช่วยตัดสินใจ ได้แก่ การเลือกสาระบางอย่าง การรวบรวมสาระ การวิเคราะห์สาระ แล้วรายงานสรุปผลให้ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจเลือก

3.1 การประเมิน คือ กระบวนการรวบรวมข้อมูลที่ไม่ได้จากการวัดหรือการทดสอบอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว มิได้มาจากการกระทำที่สอดคล้องกับจุดหมายเพียงอย่างเดียวมิได้มาจากการตัดสินใจที่น่าเชื่อถือ แต่การประเมินต้องเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่มีระบบ

3.2 ในการรวบรวมสาระเพื่อประเมิน ต้องกระทำการตัดสินใจเลือกสาระต่าง ๆ อย่างเป็นระบบโดยพิจารณาประเภทของสาระและกระบวนการรวบรวมสาระที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ตัดสินใจเท่านั้น มิใช่เพื่อการอื่น

3.3 ในการรายงานสาระต่าง ๆ ให้ผู้ตัดสินใจ จะต้องทำอย่างมีระบบและตรงตามกับผู้ตัดสินใจต้องการอยู่ในรูปแบบที่เขาจะนำไปใช้ได้ทันที

3.4 การตัดสินใจแบบต่าง ๆ อาจใช้วิธีประเมินแบบต่าง ๆ ก็ได้

4. การประเมิน คือ กระบวนการประมาณค่าซึ่งเกี่ยวข้องกับกรยอมรับคุณภาพเฉพาะบางอย่างและใช้เครื่องมือสังเกตหลายแบบเป็นพื้นฐานการตัดสินใจคุณค่า

5. การประเมิน คือ การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานสำหรับการตัดสินใจและตรวจสอบกับนโยบายและคุณค่าที่ใช้เป็นพื้นฐาน

6. การประเมินมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับการเลือก การสนับสนุนและการหาคุณค่าของเอกสารและกิจกรรมทางการศึกษา มักจะมุ่งไปยังคำถามว่าหลักสูตรนี้มีคุณค่าสมควรค่าไหม หนังสือเล่มนี้ดีกว่าอีกเล่มหนึ่งหรือไม่

7. การประเมิน คือ ขบวนการพิจารณาค่าหรือจำนวนของสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

ครอนบาค (Cronbach, 1970, p. 231) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมินหลักสูตร คือ การรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจในเรื่องโปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา

กูด (Good, 1973, p. 209) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า การประเมินหลักสูตร เป็นการประเมินผลของกิจกรรมการเรียน ภายในขอบข่ายของการสอนที่เน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของจุดมุ่งหมาย ความสัมพันธ์ และความต่อเนื่องของเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผน การจัดโครงการต่อเนื่องและการหมุนเวียนของกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดให้มีขึ้น

สตัฟเฟิลบีม, และคนอื่น ๆ (Stufflebeam, et., al., 1971, p. 128) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าเดิม

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการพิจารณาคัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่า หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เมื่อนำไปใช้แล้วจะบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีข้อดี ข้อบกพร่องอะไรบ้างที่ต้องแก้ไขปรับปรุง เพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

2. จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้
ทิตนา แคมมณี (2537, หน้า 134) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วการประเมินหลักสูตรใดก็ตามจะมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรที่ได้จัดขึ้นนั้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่
2. เพื่อตัดสินว่าการวางเค้าโครงและรูประบบของหลักสูตรตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่

3. เพื่อวัดผลดูว่า ผลผลิตคือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 192 -193) กล่าวว่า โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรใด ๆ ก็ตามจะมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่คล้ายคลึงกันดังนี้คือ

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตร
2. เพื่อหาทางแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแลและการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปอีก หรือควรถอยเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วนหรือยกเลิกทั้งหมด

4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วหรือไม่ อย่างไร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, หน้า 92 -93) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรกระทำขึ้นเพื่อช่วยปรับปรุงการบริหารงานหรือโครงการ ตลอดจนการดำเนินงานต่างๆให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ หรืองานที่รับผิดชอบอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพสูงสุด สำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะของการประเมินมีดังนี้

1. เพื่อช่วยปรับปรุงพัฒนางานหรือโครงการต่างๆ
2. เพื่อตัดสินผลเกี่ยวกับระดับผลสัมฤทธิ์ของงานหรือโครงการต่างๆ
3. เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรืออนาคตของโครงการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
4. เพื่อกระตุ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

วิล ทองแผ่ (2546, หน้า 18) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อวินิจฉัยหาข้อบกพร่องจุดอ่อนจุดแข็งของหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของหลักสูตรที่ถูกต้อง
2. เพื่อแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการดำเนินงานของหลักสูตร

3. เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่า หรือคุณภาพของหลักสูตรนั้นว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ 2) เพื่อค้นหาข้อบกพร่องของหลักสูตรทั้งด้านเอกสารหลักสูตรที่กำหนด หลักการ จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ ตลอดจนกระบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล 3) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์หรือคุณภาพของผู้เรียน

3. ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ทราบว่า หลักสูตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่ การประเมินมีความสำคัญในการจัดการศึกษา การจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยผลจากการประเมินหลักสูตรเป็นสำคัญ มีนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 35) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตรว่า

1. ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดดีหรือจุดเสียตรงไหน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงได้ถูกต้อง ส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น
2. ช่วยส่งเสริมและปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นเนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะชี้ให้เห็นข้อดี ข้อเสียที่เกิดขึ้น จึงสามารถช่วยในการวางแผนการเรียนการสอน
3. ช่วยในการส่งเสริมการเรียนของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนสามารถทราบระดับการเรียนและการพัฒนาของตน จึงเป็นการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียนได้ทางหนึ่ง
4. ช่วยในการปรับปรุงการบริหารในสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของ บุคลากร
5. ช่วยในการแนะแนวทั้งด้านการเรียนและอาชีพแก่ผู้เรียน
6. ช่วยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนา

สำราญ มีแจ้ง (2544, หน้า 21 –22) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตรว่า

1. ช่วยชี้ให้เห็นจุดประสงค์ของการดำเนินงานนั้นเหมาะสมและเป็นไปได้เพียงใด
2. ทำให้ทราบว่าการทำงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
3. กระตุ้นให้มีการเร่งรัดปรับปรุงการดำเนินงาน เมื่อพบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน
4. ช่วยให้มองเห็นข้อบกพร่องในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

5. ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
6. ช่วยให้ข้อสนเทศแก่ผู้บริหารในด้านการดำเนินงาน
7. ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม

จะเห็นได้ว่า การประเมินหลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผลจากการประเมินหลักสูตรจะทำให้ทราบว่าบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ทำให้ทราบข้อบกพร่องจุดอ่อนจุดแข็งของการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลว่าควรปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างไร

4. ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษา กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 198-202) กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรดังนี้

1. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร
2. ขั้นวางแผนออกแบบการประเมินตั้งแต่การกำหนดกลุ่มตัวอย่างการกำหนดแหล่งข้อมูล การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินและกำหนดเวลา
3. ขั้นรวบรวมข้อมูล
4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล
5. ขั้นรายงานผลการประเมิน

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 175-186) กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรควรดำเนินการตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมิน ในขั้นตอนนี้ผู้ประเมินจะต้องดำเนินการศึกษา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรที่มุ่งประเมิน เพื่อกำหนดขอบข่ายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินให้ชัดเจนก่อนว่าจะประเมินในส่วนใดหรือเรื่องใด
2. ขั้นวางแผนออกแบบการประเมิน ในขั้นตอนนี้อาจเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน ประกอบด้วย 1) การสร้างและการใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากคำถาม สร้างและใช้เครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลอะไร ใครจะเป็นผู้สร้างและใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลจากแหล่งใดหรือใครจะเป็นผู้ให้ข้อมูล ระยะเวลาการใช้เครื่องมือยาวนานมากน้อยแค่ไหน ทรัพยากรในการสร้าง และใช้เครื่องมือมีข้อจำกัดอย่างไร 2) การกำหนดและการได้มาซึ่งแหล่งข้อมูล 3) การศึกษาตัวแปรและคุณลักษณะของเครื่องมือ 4) การกำหนดเวลาและนัดแนะกับผู้ที่จะให้ข้อมูล และ 5) การกำหนดเกณฑ์เพื่อการประเมิน
3. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนนี้อาจเรียกว่าเป็นการปฏิบัติการภาคสนามวิธีดำเนินการเก็บข้อมูลควรจะทำเป็นระบบ

4. **ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล** เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้วขั้นต่อไปทำการจัดระบบข้อมูลโดยอาจจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่และพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์อย่างเหมาะสมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินและลักษณะของข้อมูล

5. **ขั้นรายงานผลประเมิน**

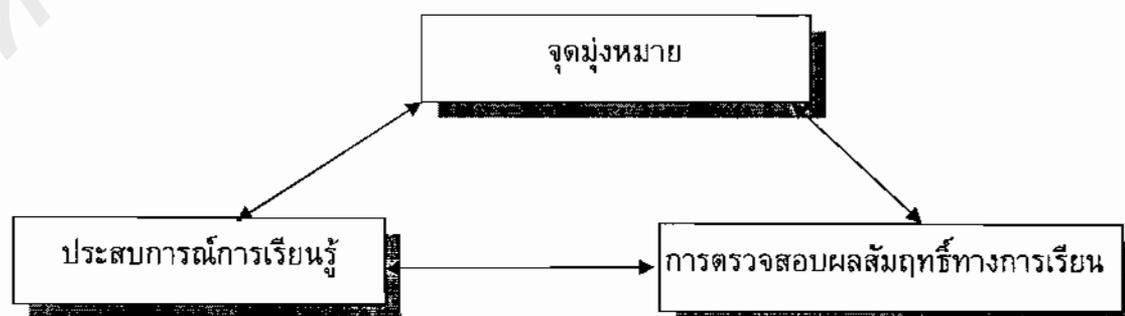
จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ในการประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นกำหนดจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน 2) ขั้นวางแผนออกแบบการประเมิน 3) ขั้นการสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล 5) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 6) ขั้นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน

5. **รูปแบบการประเมินหลักสูตร**

การประเมินหลักสูตรมีวิธีการหลายรูปแบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย ความสะดวก และข้อมูลที่มีผู้ประเมินจะหาได้ ในการประเมินหลักสูตรนั้น ควรจะประเมินทั้งระบบของหลักสูตรมิใช่ประเมินเพียงจุดใดจุดหนึ่ง หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรเท่านั้น ในเรื่องรูปแบบของการประเมินหลักสูตรนักการศึกษาซึ่งเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการประเมินผลได้เสนอแนะรูปแบบของการประเมินหลักสูตรไว้หลายรูปแบบด้วยกันดังนี้

5.1 **รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler)**

สก็ดส์ตรี ปาณะกุล (2543, หน้า 141 - 144) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินหลักสูตร ของไทเลอร์ (Tyler) ว่า ไทเลอร์เป็นผู้วางรากฐานการประเมินหลักสูตร โดยไทเลอร์ได้เป็นผู้ริเริ่มให้คำนิยามการศึกษาว่า " การศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม " ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเป็นการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมของผู้เรียนได้เปลี่ยนไปเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดนี้คือพิจารณาผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการจัดการศึกษาระบบการศึกษาทั้ง 3 ส่วน แสดงได้ดังภาพ 2

ภาพ 2 องค์ประกอบการจัดการศึกษาระบบการศึกษา
ที่มา : (สก็ดส์ตรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 141)

ไทเลอร์มีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุม และจำเพาะเจาะจงจะเป็นแนวทางในการประเมินผลในภายหลัง บทบาทของการประเมินหลักสูตรจึงอยู่ที่การดูผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ แนวคิดของไทเลอร์เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรจึงยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (goal attainment)

ไทเลอร์มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ

1. เพื่อตัดสินว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใดที่ไม่ประสบผลสำเร็จควรจะปรับปรุงแก้ไข

2. เพื่อประเมินผลความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษา และเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วย

ด้วยเหตุนี้นี้ การประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และการประเมินคุณค่าของหลักสูตรด้วย ซึ่งไทเลอร์ ได้จัดลำดับขั้นตอนการเรียนการสอน และการประเมินผล ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้าง ๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย (goal sources) คือนักเรียน สังคมและเนื้อหาสาระส่วนปัจจัยที่กำหนดขอบเขตของจุดมุ่งหมาย (goal sources) คือ จิตวิทยาการเรียนรู้ และปรัชญาการศึกษา

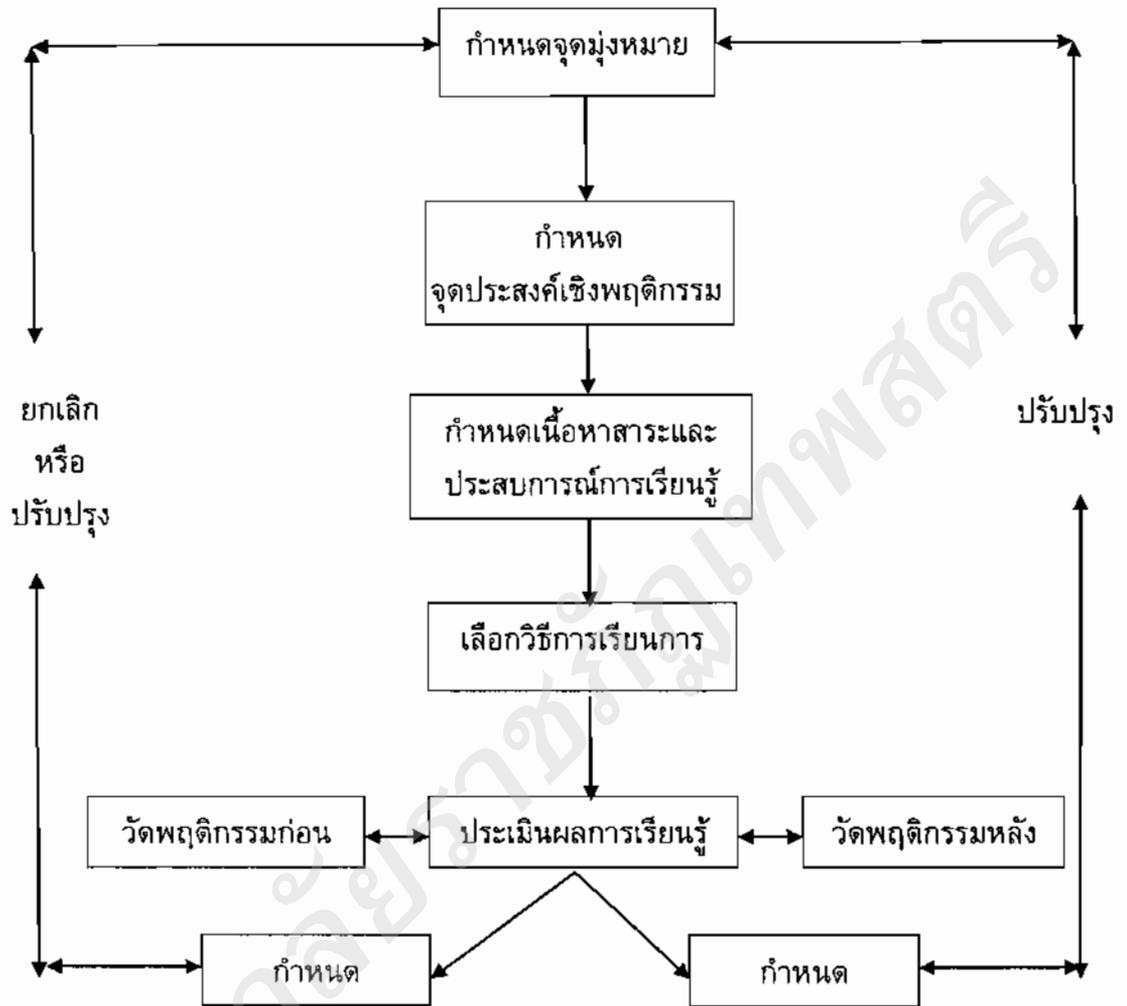
2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจนซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ

5. ประเมินผลโดยการตัดสินใจด้วยการวัดผลทางการศึกษา หรือทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. หากหลักสูตรไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ก็ต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิก หรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถาบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (feedback) เพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง หรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร แนวคิดดังกล่าวแสดงได้ดังภาพ 3

ภาพ 3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทยเลอร์
ที่มา : (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 143)

การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทยเลอร์ เห็นได้ว่าเป็นการยึดความสำเร็จของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน โดยอาศัยการวัดพฤติกรรมเฉพาะอย่างก่อนและหลังการเรียน (pre- post measurement of performance) และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ก่อนล่วงหน้าว่าความสำเร็จระดับใด จึงจะถือว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ จะเห็นได้ว่าการประเมินผลตามแนวคิดนี้เหมาะสำหรับการประเมินผลสรุป (summative evaluation) มากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า

5.2 รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake)

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 260 – 264) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินของสเตค (Stake) ไว้ว่า รูปแบบความสอดคล้อง และความสัมพันธ์ของสเตค (The Stake Congruence Contingency Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก

สเดค ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า เป็นการบรรยายและตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งเน้นเรื่องการบรรยายสิ่งที่จะถูกประเมิน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิในการตัดสินคุณค่า สเดค มีจุดมุ่งหมายที่จะประเมินผลหลักสูตร โดยการประเมินส่วนประกอบของการจัดการเรียนการสอนหลายๆส่วน ไม่เพียงแต่จะพิจารณาเฉพาะผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรเท่านั้น สเดค ได้เสนอแนะให้ทำการประเมินองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1. ด้านสิ่งที่มาก่อนหรือสภาพก่อนเริ่มโครงการ (antecedents) หมายถึง ประเมินสิ่งต่างๆที่เอื้อให้เกิดผลจากหลักสูตรและเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรอยู่แล้ว ประกอบด้วย 7 หัวข้อ คือ บุคลิกและนิสัยของนักเรียน บุคลิกและนิสัยของครู เนื้อหาในหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน อาคารสถานที่ การจัดโรงเรียน ลักษณะชุมชน

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน (instructional process or transactions) หมายถึง ประเมินปฏิสัมพันธ์ต่างๆที่เกิดขึ้นขณะที่มีการเรียนการสอนระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู ครูกับผู้ปกครอง ฯลฯ เป็นขั้นของการใช้หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ การสื่อสาร การจัดแบ่งเวลา การลำดับเหตุการณ์ การให้กำลังใจและบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม

3. ด้านผลผลิตหรือผลที่ได้รับจากโครงการ (outcomes) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ทักษะคติดของนักเรียน ทักษะของนักเรียน ผลที่เกิดขึ้นกับครู และผลที่เกิดขึ้นกับสถาบันแสดงในตาราง 1

ตาราง 2 วิเคราะห์หลักสูตรของสเดค

เกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร	ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์หลักสูตร			
	ข้อมูลเชิงบรรยาย		ข้อมูลเชิงตัดสิน	
	ผลที่คาดหวัง	ผลที่เกิดขึ้น	มาตรฐานที่ใช้	การตัดสินใจ
1. สภาพก่อนเริ่มโครงการ				
บุคลิกและนิสัยของนักเรียน				
บุคลิกและนิสัยของครูเนื้อหา				
ในหลักสูตรอุปกรณ์การเรียน				
การสอนบริเวณโรงเรียน				
ระบบการจัดการโรงเรียน				
ชุมชน				

ตาราง 2 (ต่อ)

เกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร	ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์หลักสูตร			
	ข้อมูลเชิงบรรยาย		ข้อมูลเชิงตัดสิน	
	ผลที่คาดหวัง	ผลที่เกิดขึ้น	มาตรฐานที่ใช้	การตัดสินใจ
2. กระบวนการสอนการสื่อสาร เวลาที่จัดให้ลำดับของ เหตุการณ์				
3. ผลที่ได้รับจากโครงการ ความสำเร็จของนักเรียน ทัศนคติของนักเรียนทักษะ ของนักเรียนผลที่ครูได้รับผล ที่สถาบันได้รับ				

จากแบบตัวอย่างของสแตคนี้จะเห็นว่าขั้นตอนในการประเมินผลหลักสูตรจะเป็นไปดังนี้

1. การตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร สแตค ได้เสนอหัวข้อของเกณฑ์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์หลักสูตรไว้ 3 หัวข้อ คือ เรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่มีมาก่อนกระบวนการในการสอนและผลที่เกิดขึ้น เขาให้ความเห็นว่าการประเมินผลจากผลที่ได้รับเท่านั้นยังไม่เพียงพอที่จะประเมินว่าหลักสูตรที่จัดนั้นดี หรือไม่เพียงใด

การประเมินผลจากผลที่ได้รับเท่านั้นยังไม่เพียงพอที่จะประเมินว่าหลักสูตรที่จัดนั้นดี หรือไม่เพียงใดเพราะผลที่ได้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกหลายอย่างเป็นต้นว่า หากผู้เรียนไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก็มิได้หมายความว่าหลักสูตรนั้นเป็นหลักสูตรที่ไม่ดี การที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนได้ตามที่ต้องการอาจจะมาจากองค์ประกอบทางด้านเวลา เช่น ให้ความแก่ผู้เรียนน้อยไป เวลาที่จัดให้ไม่เหมาะสม เป็นต้น ดังนั้น การที่จะดูแต่ผลที่ได้รับและนำมาประเมินค่าหลักสูตรนั้น เป็นการไม่เพียงพอ และอาจจะไม่สามารถช่วยชี้ช่องทางของการปรับปรุงหลักสูตรนั้นแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ สแตค จึงได้เสนอว่าควรมีการพิจารณาข้อมูลเพื่อประเมินผลหลักสูตรถึง 3 ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้ว

2. การหาข้อมูลมาประกอบ หลังจากที่ได้ตั้งเกณฑ์ขึ้นมา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการประเมินผลหลักสูตรแล้ว ผู้ประเมินผลหลักสูตรจะต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่

มีอยู่มาประกอบการพิจารณาข้อมูลที่น่ามาพิจารณาตามแบบตัวอย่างของสแตค แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 ส่วนที่เป็นการบรรยายหรือที่เรียกว่า “ข้อมูลเชิงบรรยาย” (descriptive data) ประกอบด้วยข้อมูล 2 ชนิด คือ

2.1.1 ข้อมูลที่อธิบายสิ่งที่คาดหวังของหลักสูตรเกี่ยวกับสิ่งที่มีก่อน กระบวนการเรียนการสอน และผลผลิตของหลักสูตร

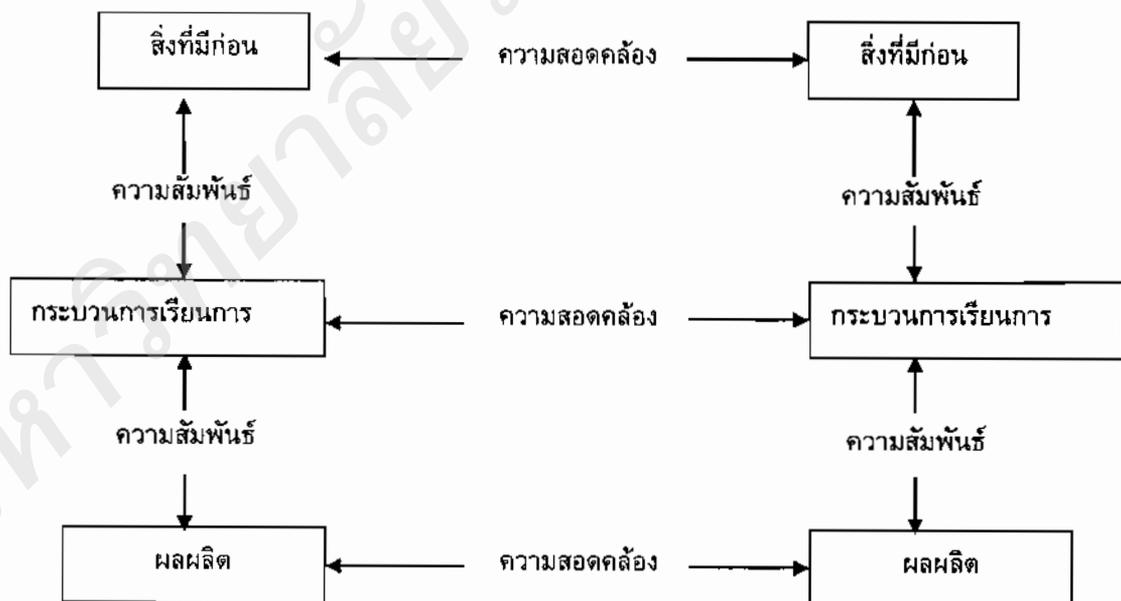
2.1.2 ข้อมูลที่อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง ซึ่งสังเกตได้ หรือทดสอบได้เกี่ยวกับสิ่งที่มีก่อน กระบวนการเรียนการสอน และผลผลิตหลักสูตร

ผู้ประเมินจะต้องอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีก่อน กระบวนการเรียนการสอน (transactions) และผลผลิต (outcomes) ของหลักสูตร และการศึกษาความสอดคล้อง (congruence) ระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของสิ่งที่มีก่อน กระบวนการเรียนการสอน และผลผลิต เพื่อจะได้ทราบว่า จะเป็นไปได้หรือเกิดขึ้นจริงหรือไม่อย่างไร

จากการพิจารณาข้อมูลในลักษณะแนวตั้งและแนวนอนนี้ พอจะสรุปเป็นแผนภูมิ เกี่ยวกับการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องของหลักสูตร แสดงได้ดังภาพ 4

ข้อมูลที่อธิบายสิ่งที่คาดหวัง

ข้อมูลที่อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น

ภาพ 4 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเพื่อหาความสัมพันธ์และความสอดคล้องของหลักสูตร

ที่มา : (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 263)

2.2 ส่วนที่เป็นการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตร หรือที่เรียกว่า “ข้อมูลเชิงตัดสิน” (judgmental data) ประกอบด้วยข้อมูล 2 ชนิด คือ

2.2.1 ข้อมูลที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน (standards) ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เช่น ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง ฯลฯ เชื่อว่าควรจะใช้

2.2.2 ข้อมูลที่เป็นการตัดสินของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้สึกรู้สึกนึกคิดตัดสินคุณภาพและความเหมาะสมของบุคคลต่าง ๆ

ผู้ประเมินจะต้องตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานและข้อมูลที่เป็นการตัดสินของบุคคลต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรมีส่วนใดดีหรือส่วนใดไม่ดี

3. วิธีใช้ตารางในการประเมินผลหลักสูตรเริ่มต้นด้วยการพิจารณาข้อมูลทั้ง 4 หมวด ตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น

การวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับความสัมพันธ์ของหลักสูตรนี้จะเป็นแนวทางชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการปรับปรุงหลักสูตรเป็นอันมาก

5.3 รูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, หน้า 117 – 121) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond) ไว้ว่าแฮมมอนด์มีความสนใจไม่เพียงแต่ต้องการทราบว่าวัตถุประสงค์บรรลุเพียงใด ยังสนใจที่จะศึกษาสาเหตุว่า นวัตกรรมการศึกษาบางประเภทประสบความสำเร็จแต่บางอย่างไม่ประสบความสำเร็จ เพื่อช่วยนักประเมินในการระบุดาว์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของกิจกรรมทางการศึกษา แฮมมอนด์จึงได้เสนอลูกเต๋าเพื่อให้อธิบายโปรแกรมการศึกษาและการจัดระบบตัวแปรทางการประเมิน แฮมมอนด์เรียกลูกเต๋าสามมิตินี้ว่า โครงสร้างเพื่อการประเมิน

ลูกเต๋าสามมิติเพื่อการประเมินมีดังนี้

1. มิติทางการสอนประกอบด้วย

- 1.1 การจัดระบบ เช่น เวลา กลุ่มผู้เรียน
- 1.2 เนื้อหา
- 1.3 วิธีการ
- 1.4 สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น วัสดุ ครุภัณฑ์
- 1.5 ค่าใช้จ่าย

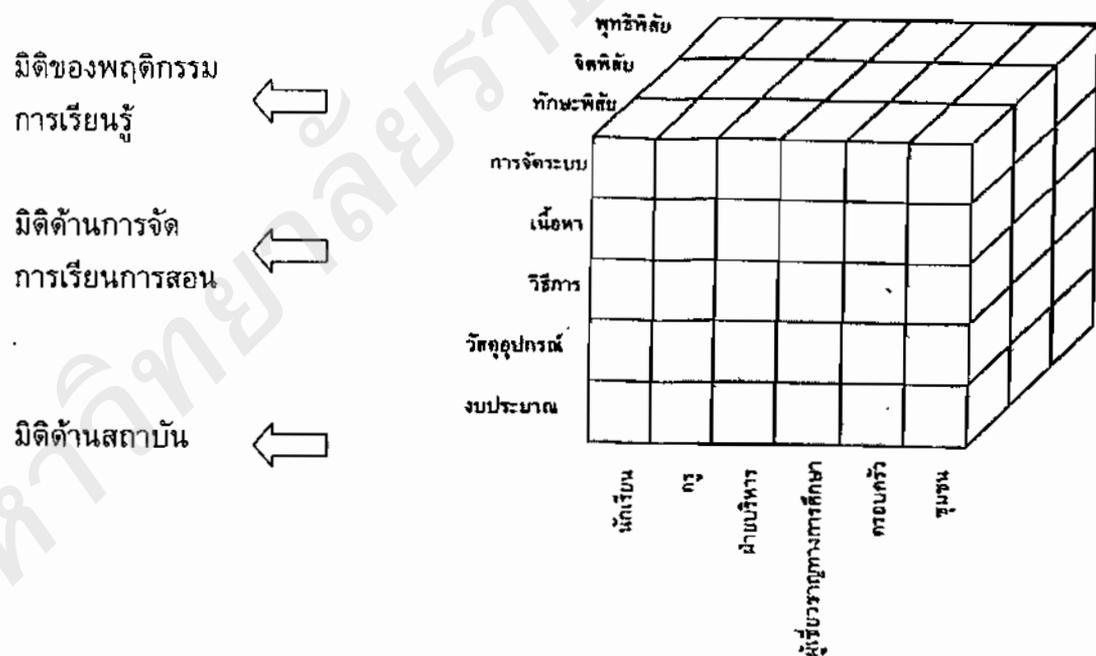
2. มิติของสถาบันประกอบด้วย

- 2.1 ตัวนักเรียน
- 2.2 ครู ฝ่ายบริหาร และ ผู้เชี่ยวชาญ
- 2.3 ครอบครัว
- 2.4 ชุมชนแวดล้อม

3. มิติของพฤติกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย พุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย

แนวคิดที่สำคัญจากวิธีการประเมินของแสมมอนต์ ก็คือ การได้เน้นความพร้อมระดับโรงเรียน ท้องถิ่นให้สามารถดำเนินการประเมินด้วยตนเอง แนะนำให้ใช้หลักของไทเลอร์ ในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และการใช้ข้อมูลย้อนกลับไปพิจารณาประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ด้วย ในการประเมินผู้ประเมินจะต้องมีความสามารถในการกำหนดมิต้องค์ประกอบและมีความรู้ในการหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถใช้เทคนิคการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบ่งบอกเชิงสาเหตุในลักษณะปฏิสัมพันธ์ได้

ลูกเต๋าแสมมอนต์ ประกอบด้วยลูกเต๋าหรือเซลล์ย่อยๆ จำนวน 90 เซลล์ แต่ละเซลล์จะเป็นตัวแทนของคำถามเชิงประเมิน ตัวอย่างเช่น นักประเมินอาจจะสนใจเซลล์ย่อยที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระจากมิติการจัดการเรียนการสอนกับครูจากมิติสถาบัน และวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัยจากมิติวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คำถามจากเซลล์ย่อยดังกล่าวอาจแสดงได้ดังภาพ 5

ภาพ 5 แนวคิดการประเมินของแสมมอนต์
ที่มา : (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 120)

โครงสร้างการประเมินที่เสนอโดย แสมมอนต์ เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับนักประเมิน ที่ใช้วิเคราะห์ความสำเร็จ และความล้มเหลวของกิจกรรมทางการศึกษา กิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งที่มีระบบบรรลุวัตถุประสงค์ทางกิจกรรมนั้นๆ ถ้าทั้ง 90 เซลล์ อยู่ในขอบข่ายทางการ

ประเมิน ซึ่งจะมีคำถามเชิงประเมินเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามก็ตีบ่อยครั้งคำถามเชิงประเมินจากหลายเซลล์ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีประเมิน บ่อยครั้งมักจะยังไม่มีเซลล์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์การประเมิน

วิธีการประเมินของ แอมมอนด์ ใกล้เคียงกับสถานการณ์การประเมินของ ไทเลอร์ โดย แอมมอนด์ เสนอกระบวนการประเมินโปรแกรมทางการศึกษาประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดโปรแกรมที่มีประเมิน
2. กำหนดตัวแปรเชิงบรรยายตามลูกเต๋าโครงสร้างการประเมิน
3. เขียนวัตถุประสงค์
4. ประเมินผลการปฏิบัติ
5. วิเคราะห์ผลที่ได้
6. เปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับวัตถุประสงค์

5.4 รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

CIPP Model ของ ดาเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมจากนักประเมินเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ซึ่งคำว่า CIPP เป็นคำย่อของคำว่า บริบท (context) ปัจจัยเบื้องต้น (input) กระบวนการ (process) และ ผลผลิต (product) สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกการตัดสินใจออกเป็น 4 ประเภท คือการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (planning decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (structuring decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับการนำไปใช้ (implementing decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ (recycling decisions) และสตัฟเฟิลบีม ได้ให้แนวคิดไว้ว่าในการประเมินผลหลักสูตรนั้นมีสิ่งสำคัญที่เราต้องประเมินอยู่ 4 ด้าน คือ

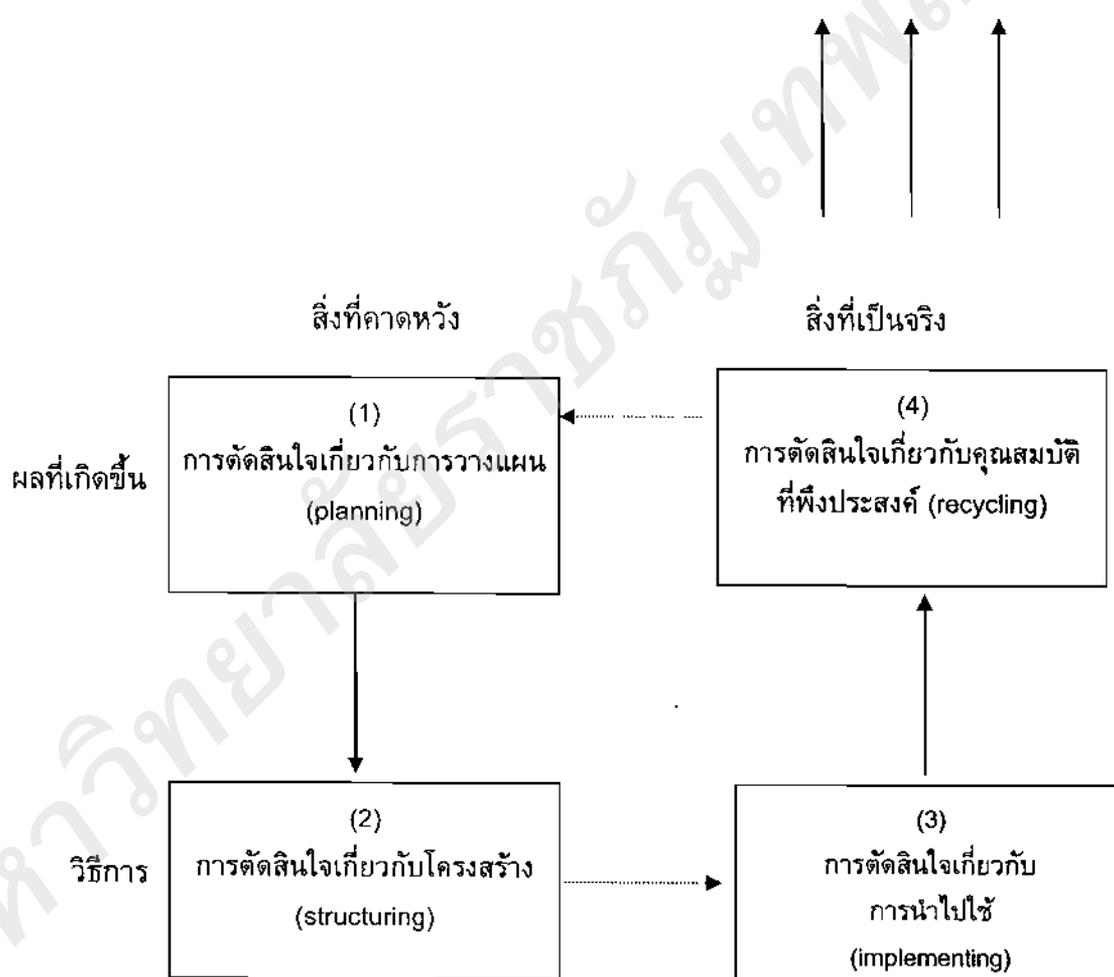
5.4.1 การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (context evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อม ลักษณะทั่วไปของหลักสูตร ความต้องการและปัญหาต่างๆ เพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร ทำได้โดยการศึกษาสภาพและปัญหาภายนอกที่เป็นแรงกดดันอยู่นั้นมีผลต่อสภาพปัจจุบันอย่างไร

5.4.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือตัวป้อน (input evaluation) เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

5.4.3 การประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินในชั้นปฏิบัติงานโดยนำหลักสูตรที่จัดทำขึ้นไปใช้ในสภาพที่เป็นจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับ จุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นจุดอ่อนของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวังเอาไว้หรือจุดอ่อนของการดำเนินงานในชั้นทดลองใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร

5.4.4 การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้มาน้อยเพียงใด การประเมินผลผลิตนี้จะให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจว่าจะเก็บรักษาไว้เลิกใช้หรือปรับปรุงแก้ไขใหม่ (recycling decisions)

จากแนวคิดในการประเมินองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าว จึงเรียกแนวคิดในการประเมินนี้ว่า รูปแบบชิป (CIPP Model) ซึ่งเขียนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งคาดหวังและสิ่งที่เป็นจริง ดังภาพ 6

ภาพ 6 แผนผังแสดงประเภท และความสัมพันธ์ของ สดฟเฟิลบีม ต่อสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เป็นจริง
ที่มา : (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 266)

ชำระ บัวศรี (2542, หน้า 341) ได้กล่าวถึงลักษณะของการประเมินหลักสูตร ซึ่งสรุปได้ ดังตาราง 3

ตาราง 3 แนวคิดในการประเมินผลตามรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม

ประเมินผล	จุดมุ่งหมาย	วิธีการ	ประโยชน์ในการตัดสินใจ
บริบท	เพื่อให้ข้อมูลในการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร อันได้แก่ ปัญหาความต้องการ สภาพแวดล้อม ฯลฯ	วิเคราะห์สิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบสิ่งที่ เป็นอยู่และคาดหวัง	เพื่อกำหนดจุดประสงค์และเป้าหมาย
ปัจจัยเบื้องต้น	เพื่อตรวจสอบว่าทรัพยากรและ ความสามารถที่มีอยู่ และแผนที่จะปฏิบัติ ตามหลักสูตรเป็น อย่างไร	ตรวจสอบ ความสามารถของ หน่วยงานยุทธศาสตร์ และวิธีการที่จะปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผล	เพื่อเลือกแหล่ง สนับสนุนวิธีการและ กิจกรรม
กระบวนการ	เพื่อตรวจสอบว่ามี ข้อบกพร่องอะไรใน กระบวนการ เพื่อ คาดคะเนปัญหาที่จะ เกิดขึ้นและเพื่อเก็บ ข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	ควบคุมกำกับ กิจกรรมต่างๆ ด้วย ความเอาใจใส่ ตลอดเวลา	เพื่อแก้ไขปรับปรุง การดำเนินการให้มี ประสิทธิภาพ
ผลผลิต	เพื่อเปรียบเทียบ ข้อมูล ที่ได้จาก การ กับจุดประสงค์ ข้อมูลจากบริบทตัว บ้อนและกระบวนการ	กำหนดเกณฑ์ในการ วัดและนำไป เปรียบเทียบกับ มาตรฐานที่มีอยู่	เพื่อตัดสินใจว่าจะเลิก หรือทำต่อไปหรือจะ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง อย่างไร

จากตารางแสดงการใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการประเมินครอบคลุมตั้งแต่บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตร ซึ่งผลจากการประเมิน สามารถนำไปเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้พิจารณาในการตัดสินใจว่าหลักสูตรควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนไหนบ้าง จึงทำให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพสูงสุด

5.5 การประเมินหลักสูตรในรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model)

การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการศึกษาอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2549

ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรสามารถนำไปใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจในการดำเนินงานหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

5.5.1 การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (context evaluation)

การประเมินบริบท หรือสภาพแวดล้อม คือการประเมินสิ่งแวดล้อม ปัญหาต่างๆ และความต้องการ เพื่อให้ทราบว่าสภาพและปัญหาภายนอกที่เป็นแรงกดดันอยู่นั้นมีผลต่อสภาพปัจจุบันอย่างไรและแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ได้ จุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลในการกำหนดจุดประสงค์หลักสูตร (ธำรง บัวศรี, 2542, หน้า 339) เป็นการประเมินความต้องการ จำเป็นเพื่อกำหนดหลักสูตร เป็นการประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆอันนำไปสู่ทิศทางและจุดประสงค์ของหลักสูตร (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 169) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อม และความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเริ่มประเมินจากลักษณะทั่วไปของหลักสูตร และสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นำไปเปรียบเทียบกับสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อนำไปสู่เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องกำหนดนโยบายของหลักสูตรใหม่(ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 139) การประเมินบริบทเป็นการประเมินสิ่งที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตร เช่น นโยบายความต้องการ เพื่อนำไปสู่การกำหนดหลักการ และเหตุผลสำหรับใช้ในการตั้งจุดประสงค์ของหลักสูตร (วิไล ทองแผ่, 2546, หน้า 29) จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีผู้นำรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านบริบท ดังนี้ เนาวรัตน์ อันทรบุตร (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบวิภาวดี ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจนด้านภาษา สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรการเรียนการสอน และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง อ่ำภา กุลธรรมโยธิน (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้าง และเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสม และมีความต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและเพิ่มเนื้อหาวิชาขั้นสูงเพิ่มขึ้น เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินหลักสูตรเกษตรศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การประเมินบริบทพบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก กับความต้องการของสังคม กับความต้องการของผู้เรียน โครงสร้างของหลักสูตรด้านจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร หน่วย

กิตติมวาทวิชาเฉพาะ หน่วยกิตชุดวิชาวิทยานิพนธ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมเข้มเสริม ประสบการณ์มหาบัณฑิตเหมาะสมเนื้อหาสาระมีความสอดคล้องกับความต้องการสังคม กับ ความต้องการของผู้เรียน ถูกต้องทันสมัย วิธีการ และเกณฑ์การประเมินผลการศึกษาเหมาะสม ยุคลักษณ์ เล้งหวาน (2545,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษาโดย ประเมินบริบทเกี่ยวกับนโยบายและแผนจุดประสงค์ของหลักสูตรจุดประสงค์รายวิชา เนื้อหาวิชา เหมาะสม และโครงสร้างหลักสูตรเหมาะสม อากาศรณ์ รักความสุข (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การประเมินบริบทพบว่า จุดประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสม

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าการประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม ของหลักสูตรทั้งด้านทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าเป็นการประเมินสภาพแวดล้อม ลักษณะทั่วไปของหลักสูตร ความต้องการ และปัญหาต่างๆ เพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมา กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. นโยบายและแผน
2. จุดประสงค์ของหลักสูตร
3. โครงสร้างของหลักสูตร
4. เนื้อหาวิชาของหลักสูตร
5. ความต้องการของหลักสูตร

ดังนั้นการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของ บริบทนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร หมายถึง ความต้องการให้เกิดกับผู้เรียน หลังจากสำเร็จการศึกษาหลักสูตรไปแล้ว
2. โครงสร้างของหลักสูตร หมายถึง กลุ่มรายวิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียน ตลอดหลักสูตร
3. เนื้อหาวิชาของหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ใน หลักสูตร

5.5.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation)

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินว่าทรัพยากรที่ใช้ในการ ดำเนินงานมี อะไรบ้าง พอเพียงหรือไม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาว่าจะใช้ทรัพยากรอย่างไร จึง จะบรรลุจุดประสงค์ได้ (ธารง บัวศรี, 2542, หน้า 340) เป็นการประเมินเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆ ที่ นำไปใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 139) เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของหลักสูตร ข้อมูลจะมีส่วนช่วย

ให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ (สำราญ มีแจ้ง, 2544, หน้า 133) เป็นการประเมินความสามารถของระบบกลยุทธ์ในเชิงปัจจัยที่มีอยู่ และกลยุทธ์ที่เป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 171) เป็นการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างไร (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 268) จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีผู้ที่นำรูปแบบซิป (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ดังนี้ เนาวัฒน์ อันทรบุตร (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษา พบว่า อาจารย์นิเทศ มีความพร้อม นักศึกษามีความพร้อม สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนเหมาะสม อัมภา กุลธรรมโยธิน (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาคอมพิวเตอร์ สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ความถนัด และความพร้อมของผู้สอน ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน วัสดุ หลักสูตร สถานที่เรียนและงบประมาณเหมาะสม แต่ต้องการให้เพิ่มครุภัณฑ์และจำนวนสถานที่เรียนให้เพียงพอกับจำนวนของผู้เรียน เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรเกษตรศาสตร์บัณฑิตแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการศึกษา พบว่า อาจารย์และนักศึกษาเหมาะสม ส่วนประกอบอื่นๆที่สนับสนุนการสอน มีความเพียงพอ มีคุณภาพ และมีความสะดวกในการใช้บริการ ยุลลักษณ์ เล็งหวาน (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อประเมินหลักสูตรและประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา ผลการศึกษา พบว่า บุคลากร สื่อการเรียนการสอน ตำราและอาคารสถานที่ที่เหมาะสม อภามภรณ์ รักความสุข (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ผลการศึกษา พบว่า บุคลากร เอกสารตำรา สื่ออุปกรณ์ อาคารและสถานที่ งบประมาณเหมาะสม

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรทั้ง ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าเป็นการประเมินเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานหรือปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการสามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. ครูผู้สอน
2. ผู้เรียน
3. สื่อการเรียนการสอน
4. สถานที่เรียน

5. งบประมาณ

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นของบริบทนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. ครูผู้สอน ในการวิจัยครั้งนี้ ประเมินคุณลักษณะของครู เพื่อประเมินความดี ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และความพร้อมในการเตรียมการสอน วิธีสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้
2. ผู้เรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ประเมินคุณลักษณะของผู้เรียน เพื่อประเมินความดี ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และความพร้อมในการเรียนรู้
3. สื่อการเรียนการสอน เพื่อประเมินอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ วัสดุ ตำรา เอกสารและหนังสือประกอบการเรียนการสอน ที่ใช้ในการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
4. สถานที่เรียน เพื่อประเมินสถานที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติงาน ฝึกทักษะหรืออำนวยความสะดวก ได้แก่ อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด
5. งบประมาณ เพื่อประเมินจำนวนเงินที่กำหนดไว้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาพาณิชยกรรม พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546)

5.5.3 การประเมินกระบวนการ (process evaluation)

การประเมินกระบวนการ คือการประเมินในชั้นปฏิบัติงานโดยนำหลักสูตรที่จัดทำขึ้นไปใช้ในสภาพที่เป็นจริง จุดมุ่งหมายเพื่อส่งข้อมูลป้อนกลับมาให้ผู้ปฏิบัติ (ธำรง บัวศรี, 2542, หน้า 340) เป็นการประเมินเรื่องราวหรือกิจกรรมต่างๆในชั้นการปฏิบัติงาน จุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับให้ผู้ปฏิบัติงาน (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 139) เป็นการประเมินการดำเนินงาน จุดมุ่งหมายเพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน เพื่อเป็นแรงงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆที่เกิดขึ้น (สำราญ มีแจ้ง, 2544, หน้า 134) เป็นการประเมินการประเมินกระบวนการดำเนินงานจุดมุ่งหมายเพื่อระบุ หรือทำนายจุดอ่อนในการออกแบบเชิงกระบวนการ และบันทึกปฏิบัติจัดหาสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 171) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสืบค้นจุดอ่อนของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวัง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 268) จากการศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมา พบว่ามีผู้นำรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านกระบวนการ ดังนี้ เนาวรัตน์ อันทราบุดร (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดผล

และการประเมินผลการเรียน การบริหารหลักสูตรเหมาะสม อัมภา กุลธรรมโยธิน (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาคอมพิวเตอร์ สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินเหมาะสม ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสซักถามข้อสงสัย และสอนเร็วเกินไปและไม่ควรใช้อารมณ์ เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรเกษตรศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการบริหารและการบริการหลักสูตรเหมาะสม กระบวนการเรียนการสอนเหมาะสม การวัดและการประเมินผลเหมาะสม ยุวลักษณ์ เส้งหวาน (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อประเมินหลักสูตรและประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอนการวัดและการประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรเหมาะสม อภามรรณ รักความสุข (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ผลการศึกษา พบว่า การบริหารหลักสูตรเหมาะสม การจัดการเรียนการสอนเหมาะสม การวัดผลการศึกษาเหมาะสม

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าการประเมินกระบวนการของหลักสูตร ทั้งด้านทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า เป็นการประเมินกิจกรรมต่างๆในชั้นการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับ สามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. การจัดการเรียนการสอน
2. การบริหารหลักสูตร
3. การวัดและการประเมิน

ดังนั้นการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นกระบวนการนำมาใช้ในการประเมินคือ

1. การจัดการเรียนการสอน เพื่อประเมินแบบแผน วิธีการจัดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
2. การบริหารหลักสูตร เพื่อประเมินการดำเนินงานในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ได้แก่ การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริการวัสดุหลักสูตร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร
3. การวัดและการประเมินผล เพื่อประเมินกระบวนการทดสอบ ความสามารถ ความรู้ของผู้เรียนด้วยเครื่องมือต่างๆ เพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าอย่างมีกฎเกณฑ์ และนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน

5.5.4 การประเมินผลผลิต (process evaluation)

การประเมินผลผลิต คือ การประเมินผลในขั้นทบทวนจุดมุ่งหมาย เพื่อตรวจสอบผลที่ได้รับว่าเป็นอย่างไร เป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ (ซำรง บัวศรี, 2542, หน้า 341) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดจากการปฏิบัติ และผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามหลักสูตร (ศักดิ์ศรี ป่าณะกุล, 2543, หน้า 140) เป็นการประเมินโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายความสำเร็จ (สำราญ มีแจ้ง, 2544, หน้า 1346) เป็นการประเมินโดยมีจุดประสงค์เพื่อโยงสัมพันธ์สารสนเทศเชิงผลลัพธ์กับสารสนเทศเกี่ยวกับจุดประสงค์ บริบท ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการต่างๆ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 171) เป็นการประเมินโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้มากน้อยเพียงใด (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 269) จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มีผู้นำรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านผลผลิตดังนี้ เนาวรัตน์ อันทรรบุตร (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านทั่วไป และความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพเหมาะสม อัมภา กุลธรรมโยธิน (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขา คอมพิวเตอร์ สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพ และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเหมาะสม เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินหลักสูตรเกษตรศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาโดยทั่วไปตรงตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของหลักสูตร ความสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในวิชาชีพ มีความเหมาะสม ยุวลักษณ์ เส็งหวาน (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อประเมินหลักสูตรและประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และการศึกษามุคสิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาที่ศึกษาต่อมีความเหมาะสม อภาภรณ์ รักความสุข (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาเหมาะสม

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การประเมินผลผลิตของหลักสูตรทั้งด้าน ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า เป็นการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามหลักสูตรสามารถนำมาใช้ประเมิน คือ

1. คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา
2. ความรู้ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษา
3. ประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษา
4. คุณภาพของหลักสูตรอิสลามเบื้องต้น

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกประเด็นสำคัญของบริบทนำมาใช้ประเมินคือ คุณภาพของหลักสูตรอิสลามเบื้องต้นที่มีผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อต้องลงไปปฏิบัติราชการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

เนาวรัตน์ อันทรบุตร (2544,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการใช้รูปแบบ CIPP Model เป็นกรอบในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสัมภาษณ์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) จำนวน 3 ฉบับ สำหรับอาจารย์ผู้สอน จำนวน 52 คน นักเรียนระบบทวิภาคี จำนวน 238 คน ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรจำนวน 137 คน และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนสถานประกอบการจำนวน 86 คน รวมทั้งสิ้น 513 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบ ทวิภาคี ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

การประเมินด้านบริบท หรือสภาพแวดล้อม โดยอาจารย์ผู้สอนและผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความชัดเจนด้านภาษา สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรการเรียนการสอน และการนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น อาจารย์ผู้สอนระบุว่าความพร้อมของอาจารย์นิเทศอยู่ในระดับมาก แต่ความพร้อมของนักเรียนยังอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนระบบทวิภาคีก็ระบุว่าอาจารย์นิเทศมีความพร้อมระดับปานกลาง ขณะที่ตนเองและครูฝึกมีความพร้อมระดับมาก ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้ข้อมูลจากอาจารย์ผู้สอนนักเรียนระบบ ทวิภาคีและผู้สำเร็จการศึกษาพบตรงกันว่าเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

การประเมินด้านกระบวนการ โดยอาจารย์ผู้สอน นักเรียนทวิภาคี และผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียน และการบริหารหลักสูตรเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

การประเมินด้านผลผลิต โดยผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านทั่วไปและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

อำภา กุลธรรมโยธิน (2544, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร วิชาชีวพระยะสั้น พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาคอมพิวเตอร์ สังกัดกรม อาชีวศึกษา โดยการใช้รูปแบบ การประเมินหลักสูตรแบบชิป (CIPP Model) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอน จำนวน 32 คน นักศึกษา จำนวน 507 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 390 คนและผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านบริบท อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสม และมีความต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและให้มีการเพิ่มเนื้อหาวิชาขั้นสูงเพิ่มขึ้นด้วย

ด้านปัจจัยเบื้องต้น อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็น สอดคล้องกันว่า ความถนัดและความพร้อมของผู้สอน ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนวัสดุหลักสูตร สถานที่เรียนและงบประมาณมีความเหมาะสม แต่ยังคงการให้เพิ่มครุภัณฑ์และจำนวนสถานที่ เรียนให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

ด้านกระบวนการ อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็น สอดคล้องกันว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม แต่นักศึกษา เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสซักถามข้อสงสัย และผู้สอนสอนเร็วเกินไป และไม่ควรร ใช้อารมณ์

ด้านผลผลิต อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ประสิทธิภาพและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสม

เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมิน หลักสูตรเกษตรศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยศึกษาตามกรอบการประเมินของแบบจำลอง ชิป (CIPP Model) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบประเมินหลักสูตร ซึ่งมีจำนวน 6 ฉบับ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยคณาจารย์ประจำหลักสูตร คณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาระดับ บัณฑิตศึกษา คณาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ (ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก) มหาบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต รวมทั้งสิ้น 124 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยการคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละ ข้อด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC(+) ผลของการวิจัยปรากฏ ดังนี้

การประเมินบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัย ภายนอก มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

อยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ใช้ภาษาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก เกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรด้านจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร หน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะ หน่วยกิตชุดวิชา วิทยานิพนธ์และระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนหน่วยกิตชุดวิชาบังคับและหน่วยกิตวิชาเลือก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สำหรับเนื้อหาสาระของชุดวิชาในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีความถูกต้องทันสมัยอยู่ในระดับมาก ส่วนวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ด้านอาจารย์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านนักศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน และส่วนประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอนมีความเพียงพอ มีคุณภาพและมีความสะดวกในการใช้บริการอยู่ในระดับมาก

การประเมินกระบวนการ พบว่า กระบวนการบริหาร และบริการหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สำหรับกระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

การประเมินผลผลิต พบว่า มหาบัณฑิตมีคุณลักษณะทั่วไปตรงตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก สำหรับความสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในวิชาชีพ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ยูลักษณ์ สังหวาน (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อประเมินหลักสูตรและประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา โดยการใช้รูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) ประเมินหลักสูตร 4 ด้าน คือ บริบท (นโยบายและแผน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาวิชา) ปัจจัยที่นำเข้า (บุคลากร สื่อการเรียนการสอน ตำราและอาคารสถานที่) กระบวนการ (การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร) ผลผลิต (ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และการศึกษาบุคลิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาที่ศึกษาต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 4 คน หัวหน้าสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 คน อาจารย์ จำนวน 53 คน นักศึกษา จำนวน 270 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 63 คน ผู้บังคับบัญชาและอาจารย์ของผู้สำเร็จการศึกษาที่ศึกษาต่อ จำนวน 23 คน รวม 416 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content

analysis) ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชน ในวิทยาลัยพลศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบท ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้

ด้านบริบท พบว่า นโยบายและแผน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา และเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสม

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า บุคลากรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สื่อการเรียนการสอน ตำรา และอาคารสถานที่ มีความเหมาะสมปานกลาง

ด้านกระบวนการ พบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านผลผลิต พบว่า ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและการศึกษา ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และการศึกษานุคลิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาต่อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สำหรับข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรพบว่า วิทยาลัย ควรจัดงบประมาณในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ให้มากขึ้น การจัดสรรงบประมาณควรพิจารณาจาก จำนวนนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชา ควรขยายหรือเพิ่มจำนวนห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ให้มี ระบบเครือข่าย เพิ่มจำนวนบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ และสนับสนุนให้อาจารย์ได้เข้ารับการอบรมเป็นระยะ การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร และจุดประสงค์รายวิชาควรส่งเสริมให้มีการ ถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนเพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาจิตพิสัย พุทธพิสัย ทักษะพิสัย ในด้าน โครงสร้างหลักสูตรควรปรับปรุงจำนวนหน่วยกิตทุกรายวิชาจาก 2 หน่วยกิต ให้เป็น 3 หน่วยกิต เพิ่มวิชาเกี่ยวกับ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สถิติ การบริหารภาครัฐ การซ่อมบำรุง เครื่อง คอมพิวเตอร์ การเขียนโฮมเพจ เว็บเพจ โครงการคอมพิวเตอร์ และเนื้อหาวิชาคอมพิวเตอร์ควร เน้นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ จัดวิชาพิมพ์ดีดภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นวิชาบังคับ การจัดกิจกรรมควรแบ่งให้เหมาะสมกับเวลาเรียนในแต่ละภาคเรียน การวัดและ ประเมินผลควรมีหลักเกณฑ์และมีการเปิดเผยวิธีการให้คะแนน มีการประเมินการสอนของ อาจารย์และมีการอบรมสัมมนานักศึกษาก่อนออกปฏิบัติงาน

วิไล ทองแผ่ (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตร บัณฑิตวิชาชีพครูสถาบันราชภัฏเทพสตรี เกี่ยวกับองค์ประกอบเบื้องต้นของ หลักสูตร สภาพการใช้หลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร ผลกระทบที่เกิดขึ้น และเพื่อสัมมนา เชิงปฏิบัติการผลการประเมินหลักสูตร แหล่งข้อมูลประกอบด้วย นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา กรรมการสาขา อาจารย์ผู้สอน หัวหน้าหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร และบุคลากรที่เข้าร่วมสัมมนา เครื่องมือที่ใช้มี 9 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบเบื้องต้นของหลักสูตร พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหารายวิชา และองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยเอื้ออำนวยอยู่ในระดับปานกลาง

สภาพการใช้หลักสูตร พบว่า การจัดกิจกรรมการสอน การวัดและการประเมินผล การเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนการบริหารหลักสูตรยังไม่ดีเท่าที่ควร เช่น ยังไม่มีแผนการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน การเตรียมผู้สอนยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน การจัดแผนการเรียนลดเหลือ 2 ภาคเรียน กรรมการสาขายังไม่มีบทบาทในการบริหารหลักสูตรเท่าที่ควร

ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร พบว่า นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น ผู้สำเร็จการศึกษารุ่นที่ 1 มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.45 อยู่ในเกณฑ์ไม่พอใจ ส่วนพฤติกรรมการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา มีการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชามีความเห็นว่าคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาหลังจากจบการศึกษา สูงกว่าก่อนไปศึกษาทั้งรายด้านและภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลกระทบที่เกิดขึ้น พบว่า อาจารย์ผู้สอนและกรรมการสาขา มีกาพัฒนาการสอน และการทำงาน ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา และจากเพื่อนร่วมงาน มีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานในสถาบันราชภัฏเทพสตรีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรมีการปรับปรุงพัฒนางาน

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ พบว่า หลักสูตรที่ปรับปรุงขึ้นจากการประเมินครั้งนี้ มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ โดยให้มีการปรับปรุงหลักสูตรเพิ่มเติมบางส่วน

ผลการประเมินหลักสูตรและผลสัมมนาเชิงปฏิบัติการนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร ในส่วนของปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ คำอธิบายรายวิชา จำนวนชั่วโมงในแต่ละรายวิชา และเพิ่มเติมรายวิชาเหลือ 2 รายวิชา

อาภาภรณ์ รักความสุข (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ โดยการใช้แบบการประเมินหลักสูตร CIPP Model ของ Stufflebeam ศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 445 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู – อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชา ผู้สำเร็จการศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน 4 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า

ด้านบริบท พบว่า ผู้บริหารและครู – อาจารย์ ประเมินเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก

ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ผู้บริหารและครู – อาจารย์ ประเมินเกี่ยวกับบุคลากร เอกสาร ตำรา สื่อและอุปกรณ์ อาคารสถานที่ มีความเหมาะสมในระดับมาก แต่งบประมาณมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาประเมินความเหมาะสมในระดับปานกลางทุกเรื่อง แต่บุคลากรประเมินความเหมาะสมในระดับมาก

ด้านกระบวนการ พบว่า ผู้บริหารและครู – อาจารย์ประเมินเกี่ยวกับการบริหาร หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ผู้บริหารและครู – อาจารย์ นักศึกษาและผู้สำเร็จ การศึกษาประเมินเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนการ วัดผลการศึกษาผู้บริหารและครู – อาจารย์ และนักศึกษาประเมินความเหมาะสมในระดับมาก

ด้านผลผลิต พบว่า ผู้บริหารและครู – อาจารย์ ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชา ของผู้สำเร็จประเมินเกี่ยวกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษามีความเหมาะสมในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ฟีตัน (Fidone, 1993) ทำวิจัยเรื่อง การประเมินผลโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ใน ระดับมัธยมศึกษา โดยใช้ส่วนประกอบของบริบทของแบบจำลองการตัดสินใจ CIPP โดยมี วัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อประเมินผลโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาในเมือง ซาน อันโตนิโอ มลรัฐเท็กซัส (San Antonio, Texas) โดยใช้ส่วนประกอบบริบทของแบบจำลอง การตัดสินใจ CIPP ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาความรู้ที่ให้กับผู้เรียน กระบวนการในการให้ความรู้และ ผลที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อค้นหาความต้องการในเรื่องหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน และกำหนด หลักสูตรที่ต้องการทั้งจากครูและนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ชื่อว่า หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนของเรา จัดพิมพ์โดยสมาคมครูผู้สอนวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (NATA) โดยนำมาใช้เพื่อหาความต้องการ ของครูผู้สอนและนักเรียน ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ใน ระดับมัธยมศึกษาที่สอนนักเรียนเกรด 6 - 12 จำนวน 100 คน และนักเรียนโปรแกรม วิทยาศาสตร์เกรด 10, 11, และ 12 จำนวน 618 คน โดยให้ตอบคำถาม 6 ข้อ และข้อมูลที่ได้จะ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้การทดสอบที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนของข้อมูล โดยวิธี ANOVA และแจกแจงความถี่ของข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่และหลักสูตรที่เป็นที่ต้องการมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างด้านเพศ ระดับชั้นเรียน และรูปแบบการสอน ความชอบและ ไม่ชอบของผู้เรียน โดยสรุปผลที่ได้ดังนี้

ครูผู้สอนปรารถนาให้ขยายจุดมุ่งหมายของการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สู่การพัฒนา ทักษะในห้องปฏิบัติการ และการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ทั้งครูและนักเรียนต้องการให้โรงเรียนจัดหลักสูตรย่อย เพื่อให้โอกาสนักเรียนได้ สืบหาความรู้ในขอบเขตวิชาวิทยาศาสตร์อื่นๆ โดยใช้เวลาช่วงหนึ่งน้อยกว่า 1 ภาคเรียน

ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดกลางเห็นว่าจุดมุ่งหมายของวิชาวิทยาศาสตร์หลายข้อ เช่น การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมเพื่ออาชีพนั้นไม่สามารถนำมาใช้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาด กลางได้จริง

เฮียช (Hsieh, 1999) ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร เทคโนโลยีของการประกันและการธนาคารของวิทยาลัยในไต้หวัน” วัตถุประสงค์ของการ

ประเมิน เพื่อประเมินหลักสูตรในด้านการสอน ด้านการสนับสนุนหลักสูตร ด้านวัสดุหลักสูตร ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและการปฏิบัติงาน กรอบแนวคิดของการวิจัยใช้แบบประเมินรูปแบบชิป (CIPP Model) ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

ผู้เรียนไม่พึงพอใจที่หลักสูตรขาดความยืดหยุ่น และไม่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

นายจ้างพึงพอใจเนื้อหาความรู้ที่เตรียมให้กับผู้เรียน และการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา

เนื้อหาหลักสูตรได้เตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนในการเข้าสู่วงการธุรกิจ ในอนาคตและสนองต่อสังคมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรแล้ว จะเห็นได้ว่างานวิจัยส่วนมากนิยมใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบเนื่องจากการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ทำให้ทราบถึงลักษณะข้อดีและข้อบกพร่องของหลักสูตรผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจต่อไป ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป(CIPP Model) เป็นกรอบแนวคิดในการประเมินด้านต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ของหลักสูตร โดยโครงสร้างของหลักสูตร คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนและงบประมาณ การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การบริหารหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา